

SZABÓ MAGDA

Az ajtó

Szeredás Emerenc emlékkoncert

Szabó Magda regénye alapján a szövegkönyvet írta: Gáspár Ildikó

Örkény István Színház
2021/2022

Szereplők:

EMERENC: Pogány Judit

MAGDA: Szandtner Anna

TIBOR: Vajda Milán

BRODARICS ÚR: Ficza István

EZERMESTER: Mátyássy Bence

ADÉLKA: Kókai Tünde

SUTU: Bajomi Nagy György

POLETT: Józsa Bettina

ALEZREDES: Bajomi Nagy György

ORVOS: Józsa Bettina

NAGYTISZTELETŰ ÚR: Ficza István

VIOLA: Patkós Márton

JÓZSI ÖCSÉM FIA: Borsi-Balogh Máté

DIVÉK CSABA: Mátyássy Bence

DIVÉKNÉ KAPROS ILDIKÓ: Borsi-Balogh Máté

AZ ÜGYVÉD FIA KÓRUS: Ficza István, Mátyássy Bence, Borsi-Balogh Máté,

FERTŐTLENÍTŐK: Józsa Bettina, Kókai Tünde, Ficza István, Mátyássy Bence

RIPORTER: Kókai Tünde

I. RÉSZ

1. Nyitány: Az álom

A színpadon zenekar, Magda, mint underground díva, énekel.

MAGDA: *Állok a kapunkban a lépcsőház alján,
a betörhetetlen üvegű kapu belső oldalán
és megpróbálom kinyitni a zárat.
Kinn az utcán mentőkocsi áll.
Látom a mentősöket a kapu üvegén át.
Dagadt arcuknak udvara van,
akár a holdnak,
akár a holdnak,
akár a holdnak.
Forog a kulcs,
forog a kulcs,
de hiába küszködöm,
nem tudom kinyitni,
nem tudom kinyitni,
nem tudom, nem tudom,
nem tudom kinyitni.
Forog a kulcs,
forog a kulcs,
ám a zár meg se moccan.
Nem tudom kinyitni,
nem tudom kinyitni,
nem tudom, nem tudom,
nem tudom kinyitni,*

*pedig nekem
be kell, be kell, be kell engednem őket,
különben késő, különben késő!
Segítségért kiáltok,
de nem, nem, nem, nem, nem figyel rám senki
a három emelet lakói közül
nem figyel rám senki!
Nem hallják, nem figyel rám senki.
Persze, hiszen csak tátogok, üresen,
mint a hal
hal
hal
hal
hal
hal
hal.
Hát csak gyertek, Erinnüszek, koturnussá magasított
egészségügyi cipőitekben, és sorakoztatok fel az ágyam
körül, kezetekben mindkét élükön kifent kardokkal:
az álmaimmal!
Én minden éjjel várlak titeket.
Alvó fülemben mindjárt felberreg a csengő, amelynek
hangjára sodorni kezd a nevenincs iszonyat a soha meg nem
nyíló álombeli kapu felé...
Én öltem meg Emerencet!*

2. Az első találkozás

- MAGDA: Életemben először a szemközti ház udvarán találkoztam vele. Ott volt házfelügyelő. Közel lakott hozzánk. Erkélyünkről láthattam az otthonát.
- Egy üstben, nyílt lángon főzte az ágyneműt. Nagy fakanállal emelgetett egy gőzölgő lepedőt.
- Úgy állt ott előttem, mint egy Walkür, tótükör arccal.
- Maga az, aki takarítást vállal?
- EMERENC: Szeredás Emerenc.
- MAGDA: Mondták, hogy maga is hajdúsági, mint én.
- EMERENC: Csabaduli.
- MAGDA: Sosem hallottam róla. Létezik egyáltalán?
- EMERENC: Mert amiről maga még nem hallott, az nem is létezik?
- MAGDA: Igaza van, beszéljünk inkább reális dolgokról. Milyen órabért szeretne? Gondolom, inkább órabért szeretne, hiszen a lakás nem túl nagy, viszont van mit csinálni. Csak nemrég költöztünk be. Mindketten írók vagyunk.
- EMERENC: Még átgondolom. Előbb meg kell ismerjem magukat. Hogy mennyire hanyagok, rendetlenek. Látnom kell, mennyi munkám lesz magukkal.
- MAGDA: És hogy kívánja megtudni? Szeretne esetleg bejönni, körülnézni? Nem raktam rendet, mindent látni fog.
- EMERENC: Ha döntöttem, jelentkezek. Nemleges válasz esetén is.
- Ha valaki igazolja magukat, hogy nem isznak, lehet szó a dolgról. Akárki szennyesét nem mosom.

3. Emerenc munkába áll

MAGDA: Tibor!

Tibor!

TIBOR: Tessék?

MAGDA: Ő Emerenc.

TIBOR: Ő mi?

MAGDA: Hát... Emerenc.

TIBOR: Jó estét.

EMERENC: Jó éjszakát kívánok a gazdának.

TIBOR: Gazda? Én? Hol vannak a teheneim?

MAGDA: Emerenc munkaidejét nem mi határoztuk meg. Ahogy érkezései időpontját sem.

Volt, hogy egész nap nem láttuk. Éjjel tizenegykor viszont váratlanul megjelent, hajnalig takarított konyhát, kamrát...

Emlékszel? Máskor meg másfél napig nem használhattuk a fürdőszobát, mert beáztatta a szőnyegetek a kádba.

Villámlás, mennydörgés. Emerenc riadtan lehajtja a fejét, magába zárkózik.

MAGDA: Emerenc!

TIBOR: Mi baja?

MAGDA: Nem tudom. Kicsit bogaras. Vénasszony.

TIBOR: Nyilván oka van, hogy így fél a vihartól, csak nem ránk tartozik.

4. Magda nyomozni kezd

A „Nyomozó” zenei téma indul.

MAGDA: Emerenc! Emerenc!
EMERENC: Ki az?
MAGDA: Szeretnék kérdezni magától valamit!
EMERENC: Ne zargasson engem munkaidő után, hallja! Tudtommal ez nincs benne a fizetésemben.
MAGDA: De hát miért ez a nyilván sértésnek szánt, szenvedélyes elutasítás? Mit tettem?

Brodarics úr és az Ezermester a semmiből kerülnek elő. Fojtott, suspense hangulat.

BRODARICS ÚR: Nem olyan bonyolult ez.
EZERMESTER: Ó Brodarics úr. Már ezer éve itt lakik a villában...
BRODARICS ÚR: Ezer...! Legfeljebb száz.
EZERMESTER: Mindenkiről mindent tud. Én meg az utcában járok sokat. Mint díjbeszedő. És hobbibarkács.
BRODARICS ÚR: Ezermester.
EZERMESTER: Ezer...! Legfeljebb száz.
BRODARICS ÚR: Emerenc lakásában még nem járt soha senki. Nem maga az egyetlen, akit nem enged be. Mindenkit az ajtó előtt fogad. Abban a kis előtérben, ahova kitette a padot. Ott kávézik a többi öregasszonnyal.

Megjelenik a három nő, egyúttal a zenekar vokalistái is.

BRODARICS ÚR: Adélkával a laboráns özvegyével. Sutuval, akinek a zöldségesbódéja van ott, az utca végén. Meg Polett-tel, egy púpos vénkisasszonnyal, aki valamikor nevelőnként szolgált, még franciát is tanított, de aztán valahogy útszélre került. A felmenői hugenották voltak, az egyiket lefejezték, a többi őse meg egészen Magyarorszáig menekült.

EZERMESTER: Ők a legjobb barátnői, de még őket sem eresztette be sosem a lakásába. Még azt is rossz néven veszi, ha valaki váratlanul bekopog. Na ez volt a maga hibája. Tudniillik a macskáját őrzni odabenn. Ki sem engedi a lakásból. Mondják a többi lakók, hallják az állatot nyávogni olykor. Látni semmit nem lehet, mert minden ablaka be van zsaluzva, és sosem nyitja ki. Nem jó módszer a zárkózás, így bárki azt hiheti, komoly értéket dugdos, egyszer még majd leütik miatta.

MAGDA: Egy macska miatt zárkózna be? Nem hiszem.
De aztán Adélka epikai igényű előadásából fény derült a titokra.

5. Emerenc és a macskagyilkos története

A macskagyilkos zenei téma indul.

ADÉLKA: Emerenc első számú valamikori macskája...

SUTU és POLETT (*énekelnek*): ...macskája...

ADÉLKA: nagy vadász volt. Megtizedelte az egyik lakó, egy galambász...

SUTU és POLETT (*énekelnek*): ...galambász...

ADÉLKA: ...állományát. Aki kénytelen volt a maga választotta eszközökkel megoltalmazni családjá egyetlen kenyérkereseti forrását. És a macskát...

SUTU és POLETT(*énekelnek*): ...*macskát*...

ADÉLKA: ...a kilincsre akasztotta. Emerenc nem szólt egy szót sem, csak leszedte, és a kertben elföldelte...

SUTU és POLETT(*énekelnek*): ...*elföldelte*...

ADÉLKA: De aztán mintha valami szolidaritási járvány...

SUTU és POLETT(*énekelnek*): ...*szolidaritási járvány*...

ADÉLKA: ...tört volna ki az állatok között, sorra felfordultak a galambok...

SUTU és POLETT(*énekelnek*): ...*galambok*...

ADÉLKA: Akkor kiszállt a rendőrség. Jött az Alezredes...

SUTU: ...akkor még csak alhadnagy. A felboncolt galambok gyomrában nem volt méreg, így a kerületi állatorvos megállapította, hogy...

POLETT: Ismeretlen vírusú madárvész végzett velük.

ADÉLKA: Az Alezredes...

SUTU: ...akkor még alhadnagy...

ADÉLKA: Az Alezredes irtózatosan lehordta az agyonterhelt rendőrség értelmetlen zaklatása miatt. Ebből a galambász...

SUTU és POLETT (*énekelnek*): ...*galambász*...

ADÉLKA: ...végre levonta a tanulságot: fennhangon megátkozta Emerencet, és elköltözött zöldövezetbe...

SUTU és POLETT(*énekelnek*): ...*zöldövezetbe*...

SUTU: De további feljelentő leveleket írt, hol a kerületi Tanácsnak, hol a rendőrségnek. Külön dossziét nyitottak Emerencnek. Időnként az Alezredes (akkor még alhadnagy) is be-benézett, csak úgy, kávézni, beszélgetni hozzá. Ha új fiú jött a

rendőrőrsre, bemutatták neki. Emerenc kolbászt készített, pogácsát, palacsintát, mikor kinek mire volt kedve. Minden vidéki rendőrt elhagyott falujára, saját nagyanyjára, távoli családjára emlékeztette. Nem bosszantották azzal, hogy elárulják neki, a vádak közt az is szerepel, zsidókat ölt meg és rabolt ki a háború idején, vagy hogy az amerikaiak kémje, hogy titkos leadót kezel, meg hogy otthonában kincset rejteget.

BRODARICS ÚR: Ne vegye magára, ami történt. Higgye el, a saját édes unokaöccsét, de még az Alezredest is csak az előtérben fogadja télen-nyáron.

EZERMESTER: Ők már megszokták. Csak nevetnek rajta.

MAGDA: De hogyan lehet ilyen elzártságban élni?

6. Magda imádkozik

EMERENC: Mit csinál maga?

MAGDA: Imádkozom.

EMERENC: Imádkozik?

MAGDA: Imádkozom.

EMERENC: Imádkozik.

MAGDA: Ahogy mondja.

BRODARICS ÚR: Emerenc tizenhatodik századi szenvedéllyel állt szemben az egész keresztény egyházzal. Az egy Szent József kivételével, akit a foglalkozása miatt nagyra tartott. Mivel Emerenc apja ács volt.

MAGDA: Talán a háború az oka...

7. Emerenc és az egyház története

A „Svéd szeretetcsomag” zenei téma indul.

BRODARICS ÚR: Dehogy a háború. Bosszú. Egy svéd szeretetcsomag miatt, amit a gyülekezet egy skandináv egyháztól kapott.

EZERMESTER: Emerenc jött, és várta, hogy szólítsák. A svéd misszió tagjai zavartan bámulták.

ADÉLKA: Már mindent szétesztottak.

SUTU: Csak estélyi ruhák maradtak a kosarak fenekén.

POLETT: Robes de coctail, de soirées, longues et courtes, en dentelles, robes de bal... biztosan egy, az itteni helyzetet nem ismerő, jótékony svéd hölgy küldte.

SUTU: Azt gondolták, talán el tudja adni valami színháznak. Vagy esetleg ennivalóra cseréli. Dehogy akartak ők gúnyolódni.

POLETT: Non, non, pas du tout.

ADÉLKA: De Emerenc annak vette.

SUTU: Az estélyi ruhát a jótékony hölgyek lábához hajította.

EMERENC: Nekem nem kell se pap, sem egyház, az adót se fizetem. Isten eredményes működését megtapasztaltam a háború idején. Az áccsal meg a fiával nincsen bajom, azok munkásemberek voltak, csak a fiút úgy megzavarta a politikusok hazudozása, hogy kénytelenek voltak belekeverni valamibe, hogy kivégezhessék. Csak az anyját sajnálom, mert annak nem lehetett egy jó napja. Nyilván nagypéntek éjszakáján aludt először nyugodtan szegény, mert addig folyton csak féltenie kellett a fiát.

MAGDA: Elképzelem, hogy Krisztus, mint egy koncepció per bukott hőse, végre kilép a fia miatt agyonzaklatott Szűzanya életéből.

8. Emerenc bemutatkozik

MAGDA: A férjem beteg lett, nagybeteg. Emerencet szemmel láthatólag nem érdekelte az életünk. Úgy kísértem Tibort a tüdőműtő-operációra, hogy nem szóltam egy szót sem. A műtét hat órán át tartott. Hat órán át néztem a műtő ajtaja feletti jelzőlámpát.

EMERENC: A gazda haldoklik és maga nem szól? Csak imádkozik?

MAGDA: Azt hittem, magának munkaidőn kívül mindegy mi történik velünk. Ha nem veszi rossz néven, most lefekszem. Bár úgysem tudok elaludni. Még semmi sem biztos.

EMERENC: Én meg szoktam érezni a halált. A környéken egyetlen kutya sem jelzett. Pohár se pattant. Persze, ha nem hisz nekem, ahhoz is joga van. Ha netán mégis az éghez akarna fordulni, nem kötelező velem beszélgetni, idehozom a Bibliát.

Szünet.

MAGDA: Nem. Csak csendet szeretnék.

EMERENC: Na. Ezt igya meg.

EMERENC: Meginni!

MAGDA: Ez volt a világ legjobb itala.

EMERENC: Ha nyugton marad, mesélek magának. Ne ficánkolódjon, hunyja le a szemét.

MAGDA: És azon az éjszakán, amelyen élet és halál kézen fogva álltak a téli virradatban, mert nem lehetett tudni, a férjem életben marad-e az operáció után, Emerenc végre bemutatkozott.

EMERENC: „Krisztus testvérei vagytok”, ezt mondogatta anyánk, merthogy ács volt az én apám, és műbútorasztalos. Nagy tudományú volt, mint minden Szeredás, meg deli is, az

anyám, az maga a tündérilona. A haja színarany, a földön húzta, rá tudott lépni. Büszke volt rá a nagyapám, taníttatta a polgári neveldeben, és szavát vette apámnak, nem űzi munkára. Hát az nem is űzte. Olvasott az én anyám, amíg az apánk élt, na nem sokáig, mert hiszen három is alig voltam, mikor meghalt szegény.

Nem hiszem, hogy anyánk eleinte szerette volna az első segédet, de az asztalosműhelyt nem bírta vezetni magában, hát inkább hozzáment. Nem volt rossz ember, bár engem kiszekírozott az iskolából. A rektor úr azt kiabálta, micsoda kár, veszteség, a mostohaapám meg elmagyarázta, engem ne lázingasson, mert beveri a fejit, ő elvett egy özvegyet négy gyerekkel, amellet vihetik katonának minden percben. Nem volt az gonosz, csak félt, mert szálltak a behívók, mint a madarak. Azt már biztosan maga is tapasztalta, milyen az ember, mikor retteg, mire képes.

Főznöm kellett az aratóknak, és az ikreket is én dajkáltam, ha maga látott már két mesebeli gyermeket, azok voltak, mind a ketten szakasztott az anyám, viszont Józsi öcsém, akinek a fia idejár hozzám, egy szemet se hasonlított senkihez.

Nem haragszom a mostohaapámra, pedig sokszor megvert. Megálmodta, ha behívják, nem lát többé bennünket. Hát nem is látott. Mikor megjött a halálhíre, kiderült: anyánk addigra már szerette. És akkor kezdte el nem bírni az életet, tudja, nemcsak a magafajtának vannak idegei. Egy nap, mikor a kicsik is rosszalkodtak, rám csapott, mert eljátszottam az időt, hát gyerek voltam még én is, gondoltam, megszökök, megyek Józsi öcsém után a szomszéd faluba, azt ott jól tartja a nagyapám. Az ikreket is vinni akartam. Hát elindultunk jó

reggel hárman, kezemen a két kis szőke, de csak a szérűig jutottunk. Vizet kértek, hát futottam a csordakúthoz a bádögrével. Éppen odaértem, mikor az ég egy pillanat alatt megváltozott, égett rajta minden, mintha tüzet raktak volna a fellegek közé, dörgött, hogy a fülem majd széjjelrepedt, eldobtam a bögrét, és rohantam visszafelé, mert ahogy visszanéztem a szőkékre, láttam, hogy a villám bevágott felettük a fába. Füstölt minden. Kitért a zivatar, tapadt rám a zápor, mint a verejték, én meg csak két fekete tuskót láttam. Álltam bután, néztem, hova tűnhettek a szőkék, hisz azok a valamik nem lehetnek az én testvéreim. Úgy ordítottam, a házunkig elhangzott a visítás. Anyám mezítláb, ingben futott ki, nekem ugrott, ütött, ahol ért, aztán mikor felfogta, miért hívtam, és meglátta a gyerekeket, lángot vetett az arca, és mint a nyíl, elcsikázott mellőlem az esőben, a haja a földön húzódott utána, csak futott, és visított, madár szokott úgy rikoltani. Én láttam, hogy az anyám beleugrik a kútba, ha én akkor segítségért szaladok, még megmenthetik, de én csak álltam, mint akit megbabonáztak. Ember nem tudott úgy szeretni, ahogy én a két kicsit szerettem, csak néztem a tuskókat, és csak úgy melleleg jutott eszembe, ugyan mit csinál olyan sokáig az anyám a kút fenekén. Mit csinált, mit csinált, van az úgy, hogy az ember egyszer csak be akar már fejezni mindent. Egy darabig csak néztem, aztán kiálltam az országútra. Arra jött a szomszéd, aztán már futott, végül is ő intézett mindent. A temetésből nem értettem én semmit. Nyitva volt a két koporsó, az ikrek az egyikben, az anyám a másikban. Az anyám éppolyan érthetetlen látvány volt, mint a szőkék, azoknak valahogy elolvadt a hajuk, nem volt semmi

a fejükön, de voltaképpen nem is volt fejük sem, és annyira mások voltak, mint egy gyermek, hogy én sírni se tudtam. Tudja, mire gyűjtök én? Egy kriptára. Akkora lesz, mint a világ, és minden ablaka más színű üveg, és polcok lesznek benne, mindegyik polcon egy-egy koporsó, apám, anyám, az ikrek, én, ha Józsi öcsém fia rendes marad, a másik két hely az övé lehet, meg a feleségéé. Majd meglátja, milyen szép csíkokat vet a színes ablakokon át a koporsókra a nap, mikor felkél meg mikor alkonyul, olyan kripta lesz az, hogy mindenki megáll előtte. Hiszi?

MAGDA: Igen. Elhiszem.
És egy percre sem kételkedtem a műtét sikerében.

9. Grossmann-né öröksége

MAGDA: Másnap reggel közönyös volt. Mintha megbánta volna már, hogy kitárulkozott.
Néhány napig csak kerülgettük egymást, udvariasan, szótlánul, mint könyvtárban a látogatók.
Aztán a férjemet kiengedték a kórházból. Gyenge volt még a műtét után. Feküdt. Emerenc aznap dél körül érkezett. Más arcát mutatta megint. Jókedvű volt, tele energiával. Bámultam a kezében a porcelántálat...

EMERENC: Libaleves, a gazdának...

MAGDA: ...ránézésre is muzeális kincsnek tűnt.

EMERENC: Látom, magának a tál tetszik inkább. A Grossmann-né adta nekem, a zsidótörvény idején. Az nem levesestálnak használta persze, hanem kaspónak. Volt annak rengeteg szép

porcelánja, amiben a forralt bort áthoztam, az is a Grossmann-né öröksége.

MAGDA: Nahát. Jogos az Ezermester gyanúja. Elhurcolt halálraítéltek kincseit rejtegeti, amiket nem tanácsos mutogatni, hátha ráismernek valamelyikre. Micsoda figura! Szegény Grossmannéknak sírjuk sincs, ő meg a Tadzs Mahalra gyűjt! Vihar, villám, kút, ennyi már disszonáns, sok.

TIBOR: Sok, sok.

*Gospel és kórus: Silent night, holy night!
All is calm, all is bright.
Round yon Virgin, Mother and Child.
Holy infant so tender and mild,
Sleep in heavenly peace,
Sleep in heavenly peace.*

Egy néző az első sorban mély hangon beleénekel: ...Peace...

10. Magda talál egy kutyát

Magda felhossa a nézőt a színpadra.

MAGDA: Aztán találtam egy kutyát. A fasorban leltünk a kölyökkutyára, a nyakáig a hóba ásva. Néhány hónapos lehetett.

TIBOR: Távol-keleti fogolytáborban játszódó háborús filmekben látni a kivégzésnek ezt a módját.

MAGDA: Tibor igazán nem akart idegent beengedni az otthonunkba, legkevésbé kutyát.

TIBOR: Ne feledjük, hogy egy *ilyen* nemcsak ételre tart igényt, hanem érzelmekre is.

MAGDA: De ki hagyna a halál torkában Krisztus születése estéjén egy élőlényt?

TIBOR: Remélem, szereti a szép régi bútort. Úgy hallottam, csak kétéves koráig rág a kutya, aztán magától abbahagyja.

MAGDA: A fekete kutyát a kabátomba dugtam. Mentünk, mint egy szekta gyér létszámú, rejtelmes körmenete: a fekete ereklye a nyakamban, karácsony szombatján.

11. Szerelem

MAGDA: Soha, sem azelőtt, sem később, mikor már meghalt volna értem, nem láttam Emerencet olyannak, mint amikor meglátta, kit hoztunk.

A kutya családtag lett. Tibor eltúrte, én szerettem, Emerenc imádta.

EMERENC: Asszonyoddal csinálsz, amit akarsz, ráugrálhatsz, alhatol mellette a kanapén, asszonyod eltűri, mert szeret. A gazda csendes, mint a víz, nem tudni, mi van a vizek alján, sose zavard fel a vizet, kutyám. Ne ingereld, mert jó helyed van itt, már amennyire jó hely egy kutyának a lakás.

MAGDA: Nevet is adott neki, úgy hívta:

EMERENC: Viola.

TIBOR: Nem fiúkutya ez?

EMERENC: Ül le, Viola. Jó kutya. Leül. Ül le! ÜLJ LE!

MAGDA: Tisztelem én az állatbarátokat, akik hagyták tovatűnni a leplombált vagonokat, amelyekről gonosz rágalmazók azt hazudták, embert csuktak beléjük. Iróniával figyeltem hát Emerenc állatrajongását is.

EMERENC: Ül Viola, ül. Ha leül, finomat kap, édeset. Cukrot kap az állat, cukrot. Ül Viola, ül.

MAGDA: Az orvos azt mondta, tilos a kutyának a cukor.

EMERENC: Az orvos hülye.

MAGDA: Aztán egyre gyakrabban elkérte Violát. Azt mondta, egész nap nincs otthon, hadd őrizze a házat, míg ő a havat takarítja.

TIBOR: Vigye. Legalább addig nem ugrál, nem ugat.

MAGDA: De nem félti tőle a macskáját? Mert hallom, az is van odaát...

EMERENC: Nem féltem. Majd megtanítom rá, hogy a másik állatot szeretni kell, nem bántani.

MAGDA: Viola egész télen őrizte Emerenc lakását. Aztán egy vasárnap este...

A gospel „elhangolódik.”

MAGDA: A kutya részeg, Emerenc.

EMERENC: Ittunk egy kicsit. Nem hal bele, szomjas volt, jólesett neki.

MAGDA: Maga megőrült. Ha már megmentettük, nem öljük meg azzal, hogy maga alkoholra szoktatja. Nem viheti át többé.

EMERENC: Mert az öli meg, az a kis sör, meg a fél sült kacsa, amit elkönyörgött. Hogy nem éhkoppot nyelt, mint maguknál, ahol nem szabad csak adott órában meg diétásat enni neki, és kézből soha, holott az az igazi. Én ölöm meg, aki nevelem, beszélgetek vele, szépre-jóra tanítom...

MAGDA: Halálos komolyan beszélt, mint a legszentebb érzelmeiben megsebzett pedagógus...

EMERENC: Tán maga tanította meg ülni, állni, futni, labdát visszahozni, köszönni, hisz csak gubbasztanak itthon, mint két bálvány, nem szólnak egymáshoz sem, egyikük az egyik szobában veri az írógépet, a másikuk a másikban. Hát tartsa meg magának Violát, majd meglátja, mire megy vele.

MAGDA: Viola, gyere ide!

MAGDA: Másnap reggel levittem Violát sétálni. Sétálni... (*Gyors gospel.*) Az ömlő hóban, ahogy Viola diktálta, zihálva rohantam, mint egy Peer Gynt, háztól házig. Úgy estem be Emerenc házának kapuján.

EMERENC: Pucolja le a lábát, vérzik.

Viola, te, gazember, ez nem viselkedés! Meg kell ígéred, hogy többet nem leszel részeg. Asszonyodnak igaza van. Csak arra nem gondol, hogy senki nem üli meg soha az én születésnapomat. Csak neked árultam el, se Sutunak, se Adélnak, se Polettnek. Az Alezredes meg már rég elfelejtette. Kérj bocsánatot.

MAGDA: Nem akarja megtartani? Mi úgyis csak átmenetileg akartunk neki menedéket adni.

EMERENC: Öregember ne tartson kutyát, mert előbb-utóbb árván hagyja. De ha magát sérti, hogy Viola engem is szeret, majd elintézem, hogy másképp legyen, nemcsak embert, állatot is el lehet vadítani.

MAGDA: Érdekes. Soha senki nem számolt Emerenc halálával. Azt hittük, megújul tavasszal a természettel együtt. Mennyi idős lehet? Senki sem tudta. Még a lakókönyvbe is azt a képtelenséget írta, hogy Segesváron született március 15-én. 1848-ban.

12. Emerenc vendége

SUTU: Én emlékszem, mikor Emerenc a háború utolsó évében átvette a szolgálati lakást a villában. Még csinos, kívánatos

süldő lány voltam. Emerencnek akkor még voltak okmányai, meg valami szeretője is volt, akinek a kedvéért aztán elkezdte az ajtót csukogatni...

MAGDA: Emerenc ezek szerint volt valakije?

SUTU: Én is csak éjjelente láttam egy árnyékot az előtérben cigarettázni.

MAGDA: Tehát nemcsak macskája, de szeretője vagy kije is volt...

A „Vacsora” zenei téma indul.

EMERENC: A napokban vendégem jön.

Megengedi, hogy ott beszélgessek vele, magánál?

MAGDA: Nálunk?

EMERENC: Azért, hogy az illető azt higgye, én is ott lakom, magukkal együtt. Nem szeretném, ha azt látná, nincs köröttem család. Hogy egyedül élek. És hogy magyarázkodni kelljen, miért nem nyitok ajtót. Viszek mindent, csészét, kávé, italt, magának nem kell adnia semmit, csak a helyet. Mondja, hogy igen. Megszolgálom. Szerdán négykor. Lehet?

MAGDA: Igen.

EMERENC: Köszönöm.

MAGDA: Sose fordult meg még a fejében, hogy valami egészségügyi szakemberrel megbeszélje azt a szabályosnak igazán nem nevezhető tünetet, hogy kizárja az otthonából a világot? Nyilván gyógyítható.

EMERENC: Nem vagyok én beteg. Hagyjon békén, nem szeretem, ha oktat. Ha kérek valamit, és megadja, szöveg nélkül tegye, különben hiába adott.

MAGDA: Ne hozzon semmit. Terítsen az anyám ünnepi étkezésével, az ezüstrrel. Mit gondol, sajnálom?

EMERENC: Én nem felejték. Se jót, se rosszat.

MAGDA: Feltettem egy lemezt. Olvasni próbáltam. Ötven oldalt átlapoztam, aztán gyanakodni kezdtem. Megjött a vendég egyáltalán? Átmentem az anyám szobájába. Viola ült az asztalnál és falta a pecsenyét. A fenekén ült, mint az emberek, mellső lábaival támaszkodott. Mancsa meg-megcsúszott az asztallapra helyezett muránói tálalótükörön, amelyet én még soha életemben, a legnagyobb ünnepen se raktam fel. A tükörlap közepén ide-oda billegett az ötkaros ezüst gyertyatartó. Éreztem, ahogy egyre csak nő bennem az indulat, már-már kitörtem, mikor Emerenc, mint aki narkózisból eszmél, nekiugrott a vígan falatozó kutyának, és összevissza verte a tálalóvilla nyelével.

EMERENC: Te hálátlan, te hűtlen, te gyalázatos hazug, te szívtelen kapitalista!

MAGDA *énekel:* *Mi folyik itt, Emerenc?*
Meg ne ölje azt a kutyát!
A muránói tükör!
Az ezüst gyertyatartó!
Az anyám porcelánja!

MAGDA: Szíveskedjék eltüntetni a romokat az anyám szobájából, és megkérném, hogy követhetetlen magánélete mellékszereplőjéül ne minket válasszon. A rohamaihoz keressen más közönséget.

Nem ennyire fellengzősen, de ilyesmit mondtam. Meg is értette.

TIBOR: Úgy kell neked, túl kíváncsi vagy. Állandóan részt akarsz venni idegenek életében.

MAGDA: Olyanok voltak ott az asztalnál Violával, mint két mitológiai alak, valami rémes vendégségen... A hús, amit Viola bekapott, nem étel volt, de egyfajta emberáldozat... Mintha Emerenc azt a valakit étette volna meg a kutyával, aki nem jött el. Viola volt a gyanútlan Iászón, Emerenc pedig Médeia. És kendője alatt az alvilág üszke parázslott.

TIBOR: Nem rossz. Írjuk le, mielőtt elfelejted.

MAGDA: Később. Most nagyobb itt a baj.

Emerenc!

Emerenc!

EMERENC: Beteg a gazda?

MAGDA: Nem beteg.

Én csak papíron tudom, mit kell mondani, az életben nem.

Éhes vagyok.

(Emerenc elmosolyodik.)

MAGDA: Ritkán mosolyog.

EMERENC: Ezt a sültet annak az özvegynek szántam a három gyerekkel az utca túlsó végiben, aztán sok lett, megmaradt.

MAGDA: Bort is kínált, megittam, pedig nem szeretem az alkoholt. Én nem tudtam, kit alakítok, de azt igen, hogy most eljátszom valaki szerepét, azét, akit egész délután hiába várt.

EMERENC: Ezt sosem felejttem el.

MAGDA: Azt hiszem, ez volt az a pont, amitől fogva Emerenc már valóban szeretett, fenntartás nélkül, majdnem komoran, mint aki tudomásul vette, a szeretet kötelezettség, veszedelmes és kockázatos szenvedély.

13. A giccs

A „Giccs” zenei téma indul.

Viola elfogódottan áll a kezében egy kis cserepes virággal. Emerenc helyette mondja a köszöntő verset, őt „szinkronizálja.”

EMERENC: Köszönöm a jóságot, hogy engem szeretnek,
 táplálékom megadják, puha ágyat vetnek,
 köszönöm az oktatást rektornak, szülőnek,
 adjon Isten bőséges termést a mezőnek.

TIBOR: Biztos csak álmodom.

EMERENC: Mindent megköszönök, én, a fiúgyermek,
 asszonyomnak jár a rózsza a kalapom mellett.”

TIBOR: Mire kell az embernek a saját otthonában ébrednie?

MAGDA: Életemben ilyen hangerővel nem hallottam beszélni a
 férjemet.

Hidd el, ő csak a szeretetét szeretné érzékelteni. Anyák napja van, nem érted? *(Tibor nem szól, csak sértetten elvonul.)*

MAGDA: Emerenc minden szokatlant szeretett. Mikor lomtalanítás volt a kerületben, sorra járta az utcákat, és felszedett minden érdekes vagy szokatlan rendeltetésű holmit. És elhelyezte nálunk. Egy fél pár lakkcsizmát. Egy kitömött sólymot. Egy kerti törpét. És egy kissé csorbult barna kutyasobrot.

TIBOR: Mi ez? Egy kutyasobor? És épp az Ulyssesem mellett? Egyáltalán minek él az ember, ha ilyesmi történhetik?

MAGDA: Nyugodj meg! Majd én megszabadulok ezektől úgy, hogy ne vegye észre.

A sólymot odaadtam Violának. A kerti törpét a konyhába vittem. A csizmát esernyőtartónak az ajtó mellé. A csorba

fülű kutyával végképp nem tudtam mit kezdeni. Eldugtam a konyhában. A mozsár mögé.

Persze, egyből megtalálta.

EMERENC: Mivel szebb az a ronda kagyló, amibe a névjegyeket gyűjti? Kutyá nem, kagyló igen?

MAGDA: És megfogta a korall-lábon álló nautiluszkagylót és kivitte a konyhába a gríz meg a porcukor közé, és a helyébe ültette, ezúttal Tibor olasz kiadású Dantéja elé, a csorba fülű kutyát. Emerenc, legyen szíves visszavinni az utcára. Ez giccs.

EMERENC: Mi az a giccs?

TIBOR: Na, mi az a giccs?

MAGDA: Giccs az, ami valahol nem igaz... Amit csak úgy kitaláltak az emberek felszínes, igénytelen örömére... Ami hamis.

EMERENC: Ez a kutya hamis? Hát nincs meg neki mindene, feje, lába, farka? Azért, mert a füle hegye csorba? Hiszen maga üveg alatt dugdos valami cserepet, amit az athéni barátja ásott ki a földből: az ép, az a fekete piszkos agyagdarab? Legalább önmagának ne hazudják, mondja ki, hogy fél a gazdától, azt megértem, csak ne próbálja már azzal leplezni a gyávaságát, hogy azt mondja valamire: giccs.

MAGDA: Igaza volt. Tényleg féltem.

EMERENC: Mit szeretek magán, tudja az Isten, de meg nem érdemli.

MAGDA: Megint megszégyenültem.

Aztán azt gondoltam, le kell szoktatnom róla, hogy ilyen fegyelmezetlenül fejezze ki a ragaszkodását. Este megmondom neki.

De este nem ő jött át.

A fivére fia jött, „Józsi öcsém fia”, ahogy ő hívta, aki, ha nem is sűrűn, de rendszeresen látogatta. Emerenc mindig adott

neki kisebb-nagyobb összeget. Emerencnek nem tudni
honnán, de sok pénze volt.

JÓZSI ÖCSÉM FIA *(énekel)*: *Emerenc néni azt üzeni,
nem jön önökhöz többé.*

MAGDA: Jön az, csak nem tetszett neki az előadásom a giccsről.

JÓZSI ÖCSÉM FIA *(énekel)*: *Oh, de hát ő sose viccel.
Ne tessék oly könnyedén venni.
Arról én már réges-rég letettem,
hogy megpróbáljam kicsit is megérteni.
Egy szót sem fog fel a mostani világból.
Azt mondja, tőle nem vett el, se rosszat, se jót,
s hogy az ő életét nem forgatja át
bárminemű politikai változás.
Nem érdemes sose azzal kísérletezni,
hogy valaha meggyőzi bármiről is.*

TIBOR: Én sértettem meg, mert nem vállaltam, hogy zsidvásárt
csináljon az otthonomból az ízléstelen kacatjaival.

JÓZSI ÖCSÉM FIA: Hibátlan az ő ízlése, doktor úr.

TIBOR: Még mindig író vagyok...

JÓZSI ÖCSÉM FIA: Ja.

(énekel): *Tudják, én elmondom,
biztos az a baj,
ha hoz valamit,
sose felnőttnek hozza azt,
minduntalan két gyereknek válogat ám.
Kérem, ne nehezteljenek rá.
Kérem! Kérem! Kérem! Kérem...*

TIBOR: Majd megleszünk nélküle.

MAGDA: És Emerenc eltűnt. És megbénította köröttünk a világot. Mint a nagy eposzok figurái, széteszlott a híg levegőben.
Már a harmadik irodalmi megbízást kellett időhiány miatt visszautasítanom, mikor a férjem egy bűnrösszul sikerült vacsora után minden drámai hangsúly nélkül azt mondta...

TIBOR: Túl sokba kerül nekünk a csorba fülű kutya. Ezen nem múlhatnak el nem készült regények. Állítsuk ki a csorbafülű kutyát a főhelyre. Aztán mikor vendég jön, eldugjuk.

MAGDA: És Emerenc? Hogyan engeszteljük ki?

TIBOR: Meg kell adnunk, adnod neki az elégtételt, amit ő maga szabhat meg.

MAGDA: Ő maga?

TIBOR: Ki más?

MAGDA: Add oda neki te.

TIBOR: Én?

MAGDA: Igen, miattad van az egész! És fésülködj meg. Szeretlek.

Magda és Tibor bűnbánóan Emerenc elé állnak.

EMERENC: Befogadják a csorbafülű kutyát?

MAGDA: Be.

EMERENC: Hová kerül?

MAGDA: Ahová akarja.

EMERENC: Akár a gazdához?

MAGDA: Mondtam: ahová akarja.

Emerenc fogja a szobrot, nézegeti.

MAGDA: Ma már tudom, amit akkor még nem. Hogy a vonzalmat nem lehet szelíden, szabályozottan és tagoltan kifejezni. És hogy nem fogalmazhatom meg a formáját senki helyett.

Emerenc földhöz vágja a kutyát.

MAGDA: Úgy állt a cserépszilánkok között, mint egy fejedelem.

14. A békés hétköznapiak

„A békés hétköznapiak” zene téma indul.

MAGDA: Évekig nemcsak zavartalanul, de boldogan éltünk. Sose faggatott minket, mi se faggattuk őt. Keveset beszélt, mint az igazi anyák, akiknek múltja lényegtelen már, és csak a gyerekeik jövőjével foglalkoznak.

EMERENC: Viola! Vidd be az újságot! Nézze, milyen okos ez a kutya. Kinek van ma neve napja?

TIBOR: Ugye, nem nekem?

EMERENC: Viola!

Viola újsággal a szájában felkéri Tibort táncolni.

TIBOR: Biztos, hogy ezt nem bünteti valami törvény?

MAGDA Emerenc lassan elfogadta a számára érthetetlen, sőt, henye létet, amelyben mukkanni se lehetett olykor fél napokig.

EMERENC: Maga mit csinál?

MAGDA: Hm?

EMERENC: Miért bámulja úgy a jegenyéket?
MAGDA: Dolgozom.
EMERENC: Akkor, ha kidolgozta magát, jöjjön át kávézni. Fél óra múlva várom.
MAGDA: És ettől fogva csatlakoztam Emerenc három barátnőjéhez. Sutu kártyát vetett. Adélka megbeszélte velem a problémáit. Polett csak hallgatott. Aztán erősen fogyni kezdett. És egyszer csak kilépett az életünkből.

15. Polett halála

SUTU: Hogyan mondjam meg Emerencnek? Én nem vállalom. Közölje Emerencsel maga. Nekem várnom kell a rendőrséget. Hiszen én találtam meg a szerencsétlent. Ebben is milyen figyelmes volt. A kertben akasztotta fel magát. A diófára. Hogy ne kelljen rátörni az ajtót. Sapkát is vett. Egészen a nyakáig lehúzta. Nem akarta, hogy megijedjünk. Persze így is borzasztó látvány volt. Ahogy ott lógott a rézgömbös ünnepi sapkájában.

ADÉLKA: Jaj istenem, istenem!

MAGDA: Adélka?

SUTU: Őt majd én megápolom! Menjen, szóljon Emerencnek. Mert aztán jön a sértődés.

MAGDA: Emerenc borsót pucolt. Most megint a tótükör arcát fordította a tál felé. Azt az indulat nélkülit.

EMERENC: Polett miatt jött? Mikor a kutya jelzett, kimentem a hangra. Maguk nem ébredtek fel?

MAGDA: Viola éjfélt követően vonított egy darabig. Még el is tűnődtem rajta, hányféle hangja van ennek a kutyának.

EMERENC: Halottat jelzett. Végigjártam a környéket. Aztán megláttam a kertben a fán. A holdfényben feketének látszott az arca. Merthogy sapkáról nem volt szó.

MAGDA: Maga tudta, hogy Polett mire készül?

EMERENC: A ruhában megegyeztünk. Én adtam neki kombinét.

MAGDA: És csak pergette a zöldborsószemeket.

EMERENC: Megbeszéltük, hogy ne mérget igyék. Az akasztásnál nincs jobb, az sima ügy, láttam eleget itt Pesten. Mikor a fehérek voltak uralmon, akkor a fehérek akasztottak, mikor meg a vörösök, akkor azok. Még a kivégzés előtti szövegek is hasonlítottak. Kellemesebb a golyónál, mert az nem mindig sikerül. És akkor még külön oda is kell menni, agyonverni vagy tarkón lőni az embert.

MAGDA: Utoljára Mükénében, Agamemnon sírja előtt volt hasonló érzésem.

De hogyhogy nem próbálta meg visszafogni Polettet?

EMERENC: Aki menni akar, menjen. („*Polett dala*” zenei téma indul.) Mi nem voltunk neki elég. Se Sutu, sem Adél, sem én, pedig az összes bolondériáját végighallgattuk. Sokszor egy árva szót sem értettünk, mert franciául mondta. Azért tudtuk, azt kotkodácsolja örökké: magányos. Ki nem magányos? Az is, akinek van valakije, csak még nem jött rá. Vittem neki egy macskafiút. Az egyik szeme kék volt, a másik zöld. De ő dühös lett, nem kellett neki, merthogy nem ember, mintha nem állatok volnánk mindannyian.

POLETT: Non, non, nem egy macskát, egy férfit szeretnék.

EMERENC: Jó, akkor vegyél a piacon, mert itt a környéken más nincsen, csak mi, meg a macska. Most aztán megkaptad a kapanyelet, már nem vagy egyedül.

MAGDA: Mükéné kapuján megmoccantak az oroszlánok. Mindkettőnek eleven állatszeme lett. A fele zöld, a fele kék. És nyávoztak is.
És a rendőrség? Mi lesz, ha kiderül, hogy hagyta a halálba menni azt a boldogtalant?

EMERENC: Gondolja, hogy nem írtam vele búcsúlevelet?

MAGDA: És megsaccolta a borsót, elég lesz-e valamennyiünknek.

EMERENC: Mindennek módja van, a halálnak is. Maga azt hiszi, az élet örökké tart, és érdemes is, hogy tartson. És mindig lesz valaki, aki főz, takarít. És papír, amit telefirkál, meg gazda, aki szereti. És élnek itt örökké, mint a mesében. És nem lesz soha más baja, csak ha rosszat mondanak magáról az újságban. Nem tudom, mitől lett magának neve, mert esze, az kevés, az emberekről meg semmit nem tud. Polettről se, lám, pedig hányszor ivott vele kávé. Az embereket én ismerem. Lediktáltam én Polettnak szépen, mit írjon a rendőrségnek. Én, Dobri Polett hajadon, a magam szándékából befejezem az életet, betegség, öregség, legfőképpen elhagyatottság miatt. Hátramaradt holmimmal barátnőim rendelkezzenek. A vasalóját még az éjjel elhoztam, mit vitatkozzunk rajta. Ezek után mi volna itt kérdeznivaló?

MAGDA: Állt az idő, az este, az illat, állt a csend.

POLETT (*énekel*): *Ne me quitte pas*

Il faut oublier

Tout peut s'oublier

*Qui s'enfuit déjà
Oublier le temps
Des malentendus
Et le temps perdu
À savoir comment
Oublier ces heures
Qui tuaient parfois
À coups de pourquoi
Le cœur du bonheur
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Moi je t'offrirai
Des perles de pluie
Venues de pays
Où il ne pleut pas
Je creuserai la terre
Jusqu'après ma mort
Pour couvrir ton corps
D'or et de lumière
Je ferai un domaine
Où l'amour sera roi
Où l'amour sera loi
Où tu seras reine!*

EMERENC: Ölt maga már állatot?

MAGDA: Nem öltem.

EMERENC: Majd fog. Violát is meg fogja ölni, adat neki injekciót, ha eljön az ideje. Tanulja meg, akinek lepergett a homok, azt ne marasztalja, mert nem tud az élet helyett adni neki semmit. A szeretethez tudni kell ölni is.

Na, jóccakát. Ha volna ágyam, kivételesen ma lefeküdnék, de mióta megitták a ciánt a Grossmann nagyszülők, és én ott leltem őket az ágyukban holtan, én csak a laversziten tudok aludni. Violának semmit ne adjon, falt eleget.

MAGDA: Emerenc utolsó üdvözlete Polettnek, koszorú helyett egy cserép muskátlira kötött fehér gyászszalag volt:

POLETT: Itt már nincs magány, nyugodj békében, kívánom: Emerenc.

II. RÉSZ

16. Kirándulás Csabadulra

A „Csabadul” zenei téma indul.

Telefoncsörgés.

TIBOR: Magda! Téged keresnek!

MAGDA: Egy késő februári napon Csabadul könyvtárosa meghívott, hogy olvassak fel náluk. *(Emerencnek.)* Megkérdeztem, Sutu vállalja maga helyett a járdaseprést, Adélka a kukázást. Eljön velem?

EMERENC: Igen, de ott nem alszom. És ne mondja meg senkinek, hogy a cselédje vagyok.

MAGDA: Megfelel, ha úgy mutatom be, mint a férjem rokonát?

EMERENC: Ne fárassza magát, csak kíváncsi voltam, vállal-e. De hát vállal, mert maga sültbolond. Mit képzelsz, mit hisznek, mi lett belőlem? Király?

MAGDA: Végül mégsem jött velem. Mert Sutu aztán a bódéengedélye ügyében berendelte a Tanács.

EMERENC: Hogy pusztulna el.

MAGDA: Sutu éppolyan rab, mint mi valamennyien. Nem mondhatja, hogy más a programja, ha a Tanács beidézi.

EMERENC: Dehogynem mondhatja. Jegyezze meg, mindig van választásunk. Én eldugtam a németet, mert lógott a lába, mármint az a kevés, amit a gépfegyver hagyott belőle, később odadugtam mellé az orosz, akinek tüdőlövése volt. Csak nézték egymást. Mire jobban összebarátkoztak volna, meghalt mind a kettő. Kiraktam őket éjjel a ház elé, máig sem érti az utca, hogy fekhettek ott egymás mellett olyan békében.

Eldugtam én Brodarics urat is, mikor Rákosi kerestette, ugyanoda, a lezárt pincevégbe, azt maga még nem látta, nem is fogja... Aztán odadugtam az ávóst, aki összeesett a kertben, rendes ávós volt az, ismertem. Azért a másikért, akit később fogadtam be, már nem tenném tűzbe a kezemet, de azt is tartottam egypár napig, mert tiszta halálveríték volt. Kutya szokott ilyen lenni, mikor már emelik a bunkót.

MAGDA: Csabaduli Szent Emerenc, a kritika nélküli irgalom örültje. Akit üldöznek, azt meg kell menteni. Grossmannékat nyilván éppúgy, mint Grossmannék üldözőit. Mondja, maga csak menteni szeretett, vagy fel is jelentett valakit?

EMERENC: Minek néz maga engem? *(Szünet.)*

MAGDA: Bocsánat.

EMERENC: Ilyen frizurával akar oda menni?

MAGDA: Csabadulra megyek, nem udvari bálba.

EMERENC: Jöjjön ide, megigazítom. *(Magda haját fésüli.)*

Nézze meg, milyen állapotban vannak a családi sírok. Anyámé, meg az ikreké. Gondozzák-e a rokonaim. A Divékek. És menjen ki a csabaduli állomásra, és lépje végig a rámpát. Ez fontos, a rámpa. Különben nem üzenek senkinek semmit. Ha kérdik, az igazat mondja. Megvagyok, egészséges vagyok.

MAGDA: Csak sétáltam a gyomverte temetőben, de nem leltem a családi sírokat. Elvadulhattak teljesen. Csabadulon viszont, ahogy a főtéren a kocsiból kiléptem, ott piroslott egy cégtáblán Emerenc anyjának, Divék Rozáliának családi neve:

Divék Csaba hagyományos és kvarcórák, Divékné Kapros Ildikó divatékszer. Fiatal házaspár.

DIVÉK CSABA: Tudja, arra lennék kíváncsi, mi történt Emerenc néni lányával.

MAGDA: Emerencnek van gyereke?

DIVÉK CSABA: A háború alatt egyszer csak egy karon ülő kislánnyal jött haza.

DIVÉKNÉ KAPROS ILDIKÓ: Csaba, nem láttad az acetont?

DIVÉK CSABA: Ildikém, beszélgetek... A kislány aztán ott élt vagy egy esztendeig Emerenc nagyapjánál. A nagyapa mindig nagy zsarnok volt. Nem értette, hogy kiscselédnek Pesten munkát vállalni nem veszélytelen. Mikor Emerenc megjelent a gyerekekkel, azt hitte mindenki, agyoncsapja.

MAGDA: És kiderült, hogy ki volt az apa?

DIVÉK CSABA: Emerenc nem mondott semmit. A kislánynak meg nem voltak iratai. De a jegyző elgereblyélte a dolgot. Így lett a gyerek is...

DIVÉKNÉ KAPROS ILDIKÓ: Divék.

DIVÉK CSABA: Ildikó!

DIVÉKNÉ KAPROS ILDIKÓ: Csaba!

DIVÉK CSABA: A végén már imádta az öreg. A kislány rámászott, ölelte. Az öreg sírva fakadt, mikor Emerenc visszavette tőlük, holtáig panasolta. Egyébként bármikor szívesen látjuk Emerencet. Akár egyedül, akár a kislánnyal, aki persze, azóta felnőtt már...

MAGDA: Emerenc, karján egy gyermekkel. Lényegileg nem változott azóta az arca. Csak akkor még a szemében malícia helyett valami kedves derű volt.

17. Magyarország

Magda egy népdalt énekel:

*fordulj kedves lovam napszentület felé
úgyse jövőnk többet soha visszafelé
messze földre megyek elbujdosok innét
szép szülőházamat nem látom meg többet*

MAGDA: Hazafelé menet csak néztem a földet. A kukoricát. Hogy állnak katonás sorokban. Milyen lehet a föld emlékezete, amikor annyi vért és halottat, betemetett álmat és kudarcot takar? Hogy bír teremni, ilyen emlékekkel? Vagy éppen azért?

Magyarország...

EMERENC: Magyarország.

MAGDA: Ha Emerenc véletlenül kimondta ezt a szót, sem könnyes, sem öntudatos mellékszöngéje nem volt.

EMERENC: Én ismerem a parasztokat, azoknak édesmindegy, ki veszi meg a tojást vagy a tejfelt, csak meg tudjanak gazdagodni, a munkás is csak addig fenyegetőzik a jogaiért, míg maga is úr nem lesz. A semmittevő urakat pedig utálom!

MAGDA: Tudom, a pap hazudik, az orvos pénzsóvár, az ügyvédnek mindegy, kit képvisel, gyilkost vagy áldozatot, a mérnök kilopja a téglát a saját házához... Nem is értem, minek veszekszem magával, mint egy Robespierre. Pont én, akit évek óta próbálnak munkaképtelenné tenni és a számomra kijelölt gettóba visszazavarni a már munkaképtelenné alázott férjemmel! Hátha rászánom végre magamat arra, hogy távozzam innen! Persze azt eldönthetem, hogy az életből is, vagy csak az országból! *(Dühében felveszi a gitárt és zeneileg*

is alátámasztja mondandóját.) Csakhogy engem talpon tart a gyűlölet, mert ezeknek csak a saját hitvány karrierjükhöz van közük! Az ország nem tehet róla, hogy kitenyésztették a bérgyilkosok világát, és hatalmat adtak olyan mocskos kezekbe, amelyeket Szent László idején bárdal vágtak volna le! Mert rosszabbak a tolvajokénál, évtizedekre ellopták egy nemzet hitelét! *(Szól a gitár, torzítóval.)*

ALEZREDES *(Váratlanul előlép)*

MAGDA *(megszeppenten abbahagyja a játékot)* Alezredes úr...

EMERENC: Nyugodjon meg! Aki fenn van, mind elnyomó.

ALEZREDES: Emerenc a hatalmat gyűlölte, akárki kezében volt is. Legyen az Isten, a jegyző, a pártmunkás, a király, a hóhér, az ENSZ elnöke.

EMERENC: Horthy, Hitler, Rákosi, Kádár, Negyedik Károly, egyremegy. Jegyezze meg, kétféle ember van: aki seper és aki separtet. És az utóbbtól minden kitelik.

ALEZREDES: És ha mégis szolidaritást vállalt valakivel, részvéte egyetemes volt, nem csak annak járt, aki megérdemelte. Mindenkinek. A bűnösnek is.

MAGDA: Alezredes úr. Amit az előbb a bérgyilkosokról mondtam... képletesen értettem...

ALEZREDES: Nem vagyok szolgálatban.

18. A végrendelet

A „Végrendelet” zenei téma indul.

MAGDA: Nem úgy nézett a fényképre, mint egy megrendült anya.

Dehát mit várok tőle? Vallomást? Hát perverz vagyok én?
Szadista?

EMERENC: Ez Évike. Őt vártam a múltkor, Amerikában él, ő küldi nekem a pénzt. Ilyen volt, mikor hazahoztam Csabadulról Pestre, de most már látni sem akarom semelyik arcát, mert nem jött el. Ha én hívom, akkor neki el kell jönnie, ha a világ szétrobban is, mert ha én nem vagyok, a falon verik szét a fejét vagy viszik a gázba. Azt hiszi, egyszerű volt? Mit gondol, milyen volt beállítani nagyapámhoz karomon a gyerekekkel, hogy ez itt az enyém, és étessék már háború végéig, mert én nem tudom ellátni Pesten? Hát emlékszik még a törvényekre, nem? Az öreg Grossmannék ciánt ittak, mert nem bírta az idegrendszerük Hitlert. A fiatalok megvették a menekülést, de nem vághattak neki a hegyi útnak gyalogosan, négykézláb, egy csecsemővel, azt ideadták nekem. Ez a villa egy német gyárosé volt, az szerezte Grossmannéknak az embercsempészt, az szegődtetett el engem is ide házfelügyelőnek, mielőtt visszament a hazájába, épp a háború végefelé. Nem minden német volt haramia. Egy év múlva hazajöttek Grossmannék. Aztán mégiscsak visszamentek szegények idegenbe, mert kezdte már Rákosi a cirkuszt előlről. Akkor már vitték magukkal Évit is.

Járt a rámpán?

MAGDA: Igen. Olyan volt, mint bárhol: magas, betoncsíkos, elhagyatott.

EMERENC: Gyakran látom álmomban azt a rámpát. Volt egy üszönk, egy zsemlyeszínű, borjúkorától én neveltem. Ugyanolyan selyemszőre volt, mint az ikrek haja, az orra rózsaszín, puha, és tejszaga volt, akár a testvéreimnek. Nevettek rajtam, mert

jött utánam mindenhova. De aztán nagyapám eladta. Engem bezártak a padlásra, mégis lejutottam. Tudtam, hogy vasúton viszik el, hát futottam a rámpához, de mire odaértem, már betuszkolták a vagonba. Bőgött odafenn, én meg ordítottam a nevét, az meg leugrott. Buta a gyermek, nem tudtam, mit teszek. Mind a két mellső lábát eltörte. Átkozódott a nagyapám, bár inkább én halnék meg, nem az értékes jószág. Végignézték velem, ahogy levágják és feldarabolják, mit éreztem, ne kérdezze, csak tanulja meg, ne szeressen senkit, mert akkor senkijét nem tudják letaglózni, és maga sem ugrik ki semmiféle vagonból.

MAGDA: Most minden egyszerre volt jelen Emerenc körül: Grossmannék és a gyáros, az üres villa, amiben eleinte egyedül él, aztán folyton változó lakókkal, először németek áradnak bele, aztán magyar katonák, azok eltűnnek, jönnek a nyilasok, elmennek a nyilasok, beköltöznek az oroszok, Emerenc főz nekik, mos nekik, a ház állami tulajdonba kerül, öröklakásos villa alakul belőle, amit már én is ismerek. És mindezek között, alatt, mögött az alapsérülés, a Grossmann Évike keltette szégyen Csabadulon, a levágott üsző, a kilincsre akasztott macska, és a titokzatos szerető, aki miatt soha többé nem nyitott ajtót.

EMERENC: Na, menjen, vigye haza Violát. Viola. Az üszőt hívtuk Violának. Anyám nevezte el. Induljanak már, álmos ez a kutya. Holnap jöjjön át hozzám ebéd után. Négykor.

MAGDA: Háromkor.

EMERENC: Háromkor nem lehet, háromra rendeltem az Alezredest és Józsi öcsém fiát.

MAGDA: Akkor legyen kettő.

EMERENC: Nem lehet kettő. Kettőkor Sutunak és Adélkának adok ebédet, jöjjön négyre, és kész.

MAGDA: Igenis. Metternich Emerenc Csabadulról.

EMERENC: Mint a béka, felfújja magát, még majd szétpukkad egyszer. Tudom, megzavarom a virágvasárnapját. De ünnepnap szokás közölni, mi történjék az ember halála után. Ne szóljon közbe, most én beszélek. Adél és Sutu már aláírták az okmányt. Tudom, hogyan kell végrendeletet csinálni. Mikor nagyapám tizenhárom évesen odaadott kiscselédnek, az ügyvéd vitt el. Grossmannékhoz csak később kerültem, mikor már az ügyvédék nem akartak tartani, mert megnőttünk mind a ketten, én is, meg az ügyvéd fia is.

A rokonságból nem részesítek senkit, mert nem törődtek az enyéim sírjával. A pénzemet Józsi öcsém fiára hagyom, ő majd összeszedi a halottaimat, és ha kész a kripta, odavitet engem is. A kripta ára és egyéb pénzem takaréokban van, a könyvek nálam. Mindent, ami a lakásomon belül van, maga örököl. Józsi öcsém fia aláírta az Alezredes előtt, hogy nem támadja meg egyetlen mondatomat sem. Meg ne köszönje, mert dühbe jövök.

MAGDA: Hogy jutott éppen most eszébe a halál? Csak nem beteg?

EMERENC: Bement a rádió, hogy meghalt az ügyvéd fia. Napok óta siratják, majd nézze meg a híradóban a filmet a temetésről. Mikor sorolták, kinek, minek a halottja, gondoltam, jó, hogy annyian elvállalják, mert én ugyan nem teszem, ő sem vállalt engem. Elég sokáig voltam én az ő halottja, alig bírtam feltámadni.

MAGDA: Jézusom, Emerenc *ezt* is bújtatta? Mikor lehetett?

EMERENC: Holtra keresték, aztán bekopogott hozzám.

A „Hazám, hazám”-előzene indul.

AZ ÜGYVÉD FIA I.: *Hazám, hazám te mindenem
Tudom, hogy életem neked köszönhetem
Arany mezők, ezüst folyók
Hős vértől áztatottak,
Könnytől áradók*

(prózában): Tenálad elleszek, nálad lemerülök, te eltakarsz, olyan biztonságos és tiszta vagy te, Emerenc, mint a víz.

EMERENC: Nem kérdeztem, ki üldözi, eldugtam a cselédszobámban. Igya meg a kávé, ne bámuljon, más is volt szerelmes. Mikor kiszökött külföldre, azt hittem, elmegy az eszem. Aztán jóval később, a háború vége előtt, újra láttam. Éjjel jött, hold volt, világos éjszaka. Bár furán volt öltözve, rögtön megismertem, az ember tán a szívével lát ilyenkor. Azt hittem, külföldön talán ráeszmélt valamire, és most végleg visszatér hozzám.

AZ ÜGYVÉD FIA II. *(énekel):* *Sajgó sebét felejtí Bánk,
Zokog, de szolgálja népe szent javát.*

EMERENC: Mindjárt tisztázta, miért jött. Hamis papírja, igazolványa, élelmiszerjegye van, csak szállás kell, ideiglenesen...

AZ ÜGYVÉD FIA II.: Nálad jobban senki se vigyáz, Emerenc, hogy meg ne találjanak.

EMERENC: Mihelyt tehettem, elment, itt hagyott. Mindegy. Nem haltam bele. Nem hal meg olyan könnyen az ember, csak majdnem, aztán később olyan okos lesz attól, amit kiállott, hogy azt

kívánja, bár még egyszer buta lehetne. Aztán harmadszor is eljött.

AZ ÜGYVÉD FIA III.: *Magyar hazám, megáldalak!*

Szép érted élni, érted halni...

EMERENC: Eljött. Na, nem velem élni. Javasolt kitüntetésre.

AZ ÜGYVÉD FIA KÓRUS III.: *Te szent magyar hazám.*

EMERENC: Mondtam, mit gondol, érdekel engem a kitüntetés, miközben én szeretem, ő meg nem szeret? Szerettem őt. Nem a fejit, a tudományát, hanem a testit, amit holnapután eltemetnek.

AZ ÜGYVÉD FIA KÓRUS: *Hazám, hazám te mindenem
Tudom, hogy életem neked köszönhetem
Arany mezők, ezüst folyók
Hős vértől áztatottak,
Könnytől áradók
Hazám, hazám...*

EMERENC: Na, menjen innen már, elég volt magából.

Villámlik, mennydörög. Az Ügyvéd Fia Kórus eltűnik.

MAGDA: De nem tudtam kilépni a kertkapun, kövér cseppekben hullt az eső, a szél is rákezdte, mintha a mindenség fellihegne. Minden csupa elektromosság volt, csupa kék láng, meg csupa víz, meg csupa sötétség.

A villám fényében láttam, hogy Emerenc kihalássza a zsebéből a lakáskulcsot. Lehetetlen.

Az az ajtó nem nyílhat ki.

EMERENC: Na, ide figyeljen. Ha elárul, megátkozom, és akit én megátkoztam, mind rúttul végezte. Most lát valamit, amit nem látott még senki. Jöjjön be. Ne féljen. Lépjen be szépen.

MAGDA: Emerenc nem spórolt, legalább százas lehetett a körte. Gáztűzhely, mosogató, egy asztal, két szék, két nagy szekrény, egy rongyos huzatú kanapé, régi nevén laverszit, szerelmesek ülőhelye. A konyhától a belső szobát egy szokatlan berendezési tárgy zárta el: egy óriási páncélszekrény. A Grossmannék páncélszekrénye. Ezt ugyan meg nem mozdítja senki, az a belső szoba örökre zárva marad. Vajon mi lehet odabenn? Az örökségem? A két szekrény között, mint egy szobor, az anyám próbababája, Emerenc évekkel ezelőtt kuncsorogta el tőlem. A szövetbe szúrva, a baba mellkasára rögzítve, épp az én portréfotóm alatt egy régi újságkép, lelkes, régimódi fiatal arc.

EMERENC: Igen, ő az. Az ügyvéd fia. Mikor elment, akkor leltem a tarka macskát, akit a galambász a kilincsre akasztott. Nem szabad ennyire szeretni sem embert, sem állatot.

MAGDA: Most vettem észre: kilenc zománcos tányérka és kilenc kis tepsi.

Megjelennek a macskák. Népzene indul, táncház hangulat. Ahogy Emerenc bemutatja őket, úgy táncolnak előre a színpadon.

EMERENC: Ha megöl, se tudom megmondani, hogyan lettek kilencen. Egyet leltem az Ördög-árokban, kettőt a kukás adott be nájlonban, ugye meg van még az öreg herélt, a három fekete-fehér meg az ördög-árkosnak a gyerekei, olyanok, mint a cirkuszi bohócok. Örülnek, mikor megjövök. Ha már senki nincs, aki örül az embernek, mikor belép, okosabb nem élni.

MAGDA: A vihar távolodott, kint már meg se villant az ég.

EMERENC: Altassa el szegényeket, ha meghaltam.

MAGDA: Hát mi vagyok én? Heródes?

EMERENC: Nagyobbat nem adhat senkinek, minthogy nem enged neki módot a szenvedésre. Mind a halál torkából jönnek, és megérik a halált. Ne higgye, hogy majd mikor maga jön az injekcióval, nem tudják előre, hogy mi készül. De ne irgalmazzon egynek sem. A kivertségnél irgalmasabb a pusztulás.

MAGDA: Együtt léptünk ki az ajtón. Mint az Aeneis hatodik énekében, mentünk, homályba burkolva, árnyakon át, felettünk az elbújó hold csalóka, szórt sugára.

EMERENC: Mért néz olyan ábrándosan, mintha megkérte volna a kezemet? Nem látja, hogy rám hiába villog, nekem senki se kell, aki nem tökéletesen az enyém? Maga mindenkit berakna egy dobozba, aztán mikor ki kell, azt veszi elő: ez itt a barátnőm, ez az unokatestvérem, ez a szerelmem, ez az orvosom, ez a préselt virág Rhodosz szigetéről, na, hagyjon engem békén. Ha egyszer nem leszek, majd nézzen ki olykor a temetőbe, az elég, ne játssza itt nekem azt, hogy maga az én meg nem született gyermekem, mert én sem vagyok a maga halott anyja. Majd kap valamit, nem is akármit, ha nem leszek, ez legyen elég, és azt se feledje, hogy beengedtem oda, ahova senkit. Ennél többet nem tudok felajánlani, mert bennem több nincsen.

MAGDA: Nem is engedett be többet a lakásába. Szerettem volna néha átölelni. Mint anyámat valamikor. Elmondani neki olyan dolgokat, mint senki másnak. De úgy mindenestől, már nem kellettem neki. Legalábbis azt hittem.

Telefoncsörgés.

TIBOR: Magda. Telefon. Téged keresnek.

19. A takarékkönyvek

„A takarékkönyvek” zenei téma indul.

JÓZSI ÖCSÉM FIA (*énekel*): *Maga szerint okos,
hogy Emerenc két takarékkönyvet őriz*

az otthonában?

*Mert ha a könyvek bármelyikét ellopják,
akkor vége.*

Kiadják a pénzt annak,

aki a könyveket bemutatja.

És akkor vége, akkor vége

és akkor vége, akkor vége.

MAGDA: *Hát ha mondjuk el nem is lopják,*

de Emerenc elveszti őket valami véletlen folytán,

akkor meg én kerülök lehetetlen helyzetbe,

mert talán én vagyok itt az egyetlen ember,

akit Viola beengedne a lakásba,

ha be akarnék menni, mert a helyzet úgy kívánja.

JÓZSI ÖCSÉM FIA: *Tárgyaljunk vele.*

Nyisson Emerenc letéti betétkönyvet.

Vagy még jobb, ha csak maga beszél vele.

Nem szeretnék olyan színben feltűnni,

mint aki él-hal a pénzért,

de mi lesz,

ha Emerenc

egyszer nyitva felejtí a gázt?

Vagy kigyullad a tűz, amíg ő dolgozik odaát?

Akkor vége és akkor vége,

akkor vége és akkor vége...

EMERENC: Temetne már a kölyök. Üzenem neki, még egy tanács, és kihagyom a végrendeletből, maga örököl mindent! *(Köhög)*

MAGDA: Ezzel a köhögéssel jobb lenne, ha ágyban feküdne, ahelyett, hogy a járdát seperni...

EMERENC: Ne bosszantson, míg ez az átok hó így zuhog, én nem mozdulhatok el az utcáról. Még hogy feküdjek ágyba, hiszen tudja, hogy nincs is ágyam. Mindenkinek joga van a köhögéshez.

20. A díj

A Tangó zenei téma indul.

MAGDA: Aztán újév után mintha valami láthatatlan kéz fordított volna egyet azon a rejtelmes csapon, amelyből az ember életében a jó meg a rossz kicsorog. Akkor éppen jó csordult a csapból. Emerenc seperte a havat. Egyre jobban köhögött. Én pedig olyan fényes kritikákat kaptam, mint még soha. Nem értettem.

TIBOR: Tényleg nem érted? A díj.

MAGDA: A díj...?

TIBOR: Örülj neki, örülj! Vége az évtizedek óta tartó küzdelemnek, hogy elismerjenek végre. Örülj már!

MAGDA: Örüljek. Örültem. Kinéztem az ablakon, hogy elmondjam neki is... Emerenc nem sepert. Eltűnt.

EMERENC: Hagyjon békén! Mindenki hagyjon békén!

MAGDA: Galuskásan és töredezve beszélt.

BRODARICS ÚR: Maga tisztában van vele, hogy ez az öregasszony mióta nem jött ki a lakásból? Két hete ki nem nyílt az az ajtó. Márpedig Emerencnek az előtérből nyílik a fürdőszobája, és azt sem használja. Az előtérbe befű a hó, a havon nincsenek lábnyomok.

EMERENC: Aki megpróbál bejönni, azt megölöm.

EZERMESTER: Holnap betörjük az ajtót.

MAGDA: De holnap interjúra kell mennem a televízióba.

JÓZSI ÖCSÉM FIA: Én nem vihetem magunkhoz, még ráragaszt valamit a gyerekre.

BRODARICS ÚR: Csak segítsen felhurcolni a lépcsőn az írónőhöz. Az orvos kint várja majd. Maga meg vegye rá, hogy egy pillanatra kinyissa az ajtót.

MAGDA: Nem, nem lehet.

TIBOR: Miért ne lehetne? Elvonult, mint Achilles. Ápolni kell, fűtött helyen tartani, aki sorsára hagyja, azt holtig mardoshatja majd a lelkiismeret.

MAGDA: Hajnalban átmentem hozzá.

EMERENC: Éppen üzeni akartam magának. Ki az ajtó elé nem lépek, de ha ideáll a közelébe... Meghalt az öreg macskám, a herélt, temesse el. Orvos nem kell.

MAGDA: Alig értem, mit mond.

EMERENC: Akassza fel magát mindenki!

MAGDA: Most honnan szerezzek macskakoporsót? Legalább, míg Emerenc kiadja a tetemet, nyitva lesz az ajtó. Akkor előlép az orvos és Józsi öcsém fia Brodarics úrral meg az Ezermesterrel, kihúzzák Emerencet a résen, elviszik mihozzánk, én bezárom az ajtaját, és mehetek a tévébe.

EZERMESTER: Érzik? Ha nem tudnám, hogy lehetetlen, azt gondolnám, hulla szaglik. Ostrom után éreztem ilyen iszonyú bűzt.

MAGDA: Az utca lakói, mint Bruegel képein, tarka csoportba verődtek. Épp abban a pillanatban érkezett meg értem a televízió sofőrje, amikor Emerenc ajtaja résnyire nyílt. Rothadás lehelt ki a lakásból, emberi és állati ürülék szaga.

EMERENC: Fogja.

MAGDA: Úgy tartottam a macskahullát a karomon, mint egy meggyilkolt csecsemőt. *(Tibornak)* Megteszel valamit? Csukd be helyettem kulccsal az ajtót, mielőtt az utca benézne. Add oda neki a kulcsot és mondd, hogy majd én magam intézkedem odabenn mindenről. Mennem kell, már dudál a sofőr! És kidobtam a macskahullát a kukába.

MAGDA: Az ember nem feltétlen tudja, mikor követ el megbocsáthatatlant, de azért él benne valami gyanú, ha megtette.

A tévériport soká tartott, és nem is tudom, miért, de én is húztam az időt. Mire hazaértem, az utca csendes volt.

Csak Viola panaszkolt keserűségét.

Ha ott lenne nálunk Emerenc, nem sírna.

A villában az Ezermester épp az ablakredőnyét eresztette le.

Ez az ember nem akar beszélni velem.

Átmentem Emerenc lakásához.

Nem volt ajtaja.

Beléptem.

Emberi és állati mocsok közepén álltam. Bűzös ételkupacok heverték a puszta földön vagy újságlapokon, mindent elleptek a pondrók, volt ott egy félig feloszlott nyers hal is, meg egy bontott kacska, szintén férgesen. Döglött csótányok... Az iszonyaton, ami elém tárult, mindenütt vastag fehér por feküdt, mintha valaki a középkorban undorító, férges arcú halált beszórta volna porcukorral. Emerenc sehol, a macskák sem. Fojtogató fertőtlenítőszag ült a szobán. Brutális.

TIBOR:

Az orvosnak sikerült elkapnia a karját. Alig tudott védekezni. Le volt bénulva a bal oldala. Agyvérzése volt. Próbáltam az ajtót kifeszíteni. És akkor bentről, mint egy rémfilmben, kicsapott egy szekerce. Bűz gomolygott ki. Emerenc elénk esett, száraz mocsok pergett a ruhája alól. Brodarics úr telefonált a mentőknek, Emerenc injekciót kapott, az orvos kirendelte a Fertőtlenítő rohamrészlegét. Aztán mindenféle állatok ugrottak elő, és menekültek ki az ajtón. Óriási macskák.

JÓZSI ÖCSÉM FIA *(énekel): A takarékkönyvek! El kell hozni őket. (elrohan)*

MAGDA:

Úgy éreztem, nekem is elhalt a bal karom.

Az első fordulóban megbuktam.

De jóvá teszem.

Kitakarítok és megkeresem a macskákat.

Ahogy túl vagyok a díjkiosztáson.

Mindig szerettem volna nagyon hosszú ruhában nagyon sok lépcsőn úgy felmenni, hogy délceg vagyok, megnézni való. Görbén, boldogtalanul botorkáltam fel a Parlament lépcsőin. Kezet fogtam, akivel kellett. Emerencen járt az agyam, miközben azt mondtam, köszönöm, miközben azt mondtam, igen, hogyne, nagyon, igazán, és egy oldallépcsőn mint egy rémült Hamupipőke, kisiettem, átöltöztem, és a takarítóeszközökkel elindultam Emerenc otthonába.

A „Fertőtlenítők” zenei téma indul.

MAGDA: Maguk kik?

FERTŐTLENÍTŐ KÓRUS: *Azonnali eljárást rendeltek el.*

Azonnali eljárást rendeltek el.

Együtt a bútorzat megsemmisítésével.

MAGDA: Csak nem képzelik, hogy elpusztíthatják valaki otthonát, mint a vandálok?

FERTŐTLENÍTŐ KÓRUS: *Szó sincs ilyesmiről.*

Előbb eltüntetjük a szennyet.

Lesikálunk falat, padlót, bútort.

Utána elégetjük,

ami mocskos vagy fertőzött volt.

Ne tessék azt a vödröt lóbálni, kérem,

se kísérletezni semmivel, kérem,

itt nem olyan a helyzet, hogy el lehetne maszekolni, ez profi munkát igényel, hatóságit.

Hölgyem, magát

bízta meg a család,

tessék szépen ellenőrizni,

*helyes-e a leltár,
s hogy mindent, mindent rendben talált,
mert a főváros a tulajdonosnak térítést fizet
minden tárgyért, mit eljárásunk megsemmisített.
Tiltakozásnak helye nincs, ez határozat.*

MAGDA: És akkor, Emerenc életének romjai között, megláttam az orgonabokrok mellett az anyám arc nélküli próbababáját, a beleszurkált képekkel. Ott voltunk valamennyien, a Grossmann család, a férjem, Viola, Józsi öcsém fia, az alezredes, az ügyvéd fia, ő maga is, az ifjú Emerenc, világító szőkén, szobalányruhában, karján egy pár hónapos gyerekekkel. Aztán az egészet lelocsolták benzinnel, a bútorokkal és az egyéb ingóságokkal együtt. Égtek Emerenc cipői, harisnyái, fejkendői, és elégtek az Emerencnek dedikált könyveim is, amelyeket ki se nyitott, de megkövetelt.

ALEZREDES: Innentől átveszem. Rendőrség.

MAGDA: Az Alezredes most először volt olyan, mint egy rendőr, egy nyomozó.

ALEZREDES: A belső szobát hagyják érintetlenül. Majd személyesen én ellenőrzöm. Ha szükséges, telefonálok. Ha nem telefonálok, az annak a jele, minden rendben. Hasznos és jó munkát végeztek. Elmehetnek. *(Magdának)* Hogy jutott mindez idáig?

MAGDA: Csődöt mondtam. Amíg maga Visegrádon az erdőket járta, és vadászott.

BRODARICS ÚR: Író, kérem.

MAGDA: Mi történt?

BRODARICS ÚR: A kórházból jövök...

MAGDA: És?

BRODARICS ÚR: Semmi... nincsen változás. Emerenc még a maga parlamenti üzenetére se reagált.

Flashback: A díjátadón vagyunk. Zene indul. A Műsorvezető-Riporter énekel.

RIPORTER: *Oooohh! Yes sir, I can boogie
But I need a certain song
I can boogie, boogie woogie all night long
Yes sir, I can boogie
If you stay, you can't go wrong
I can boogie, boogie woogie all night long*

MAGDA *(énekel a kórussal):*

*The winner takes it all (takes it all)
The loser has to fall (has to fall)
It's simple and it's plain (it's so plain)
Why should I complain? (Why complain?)*

RIPORTER: Ha arra gondol most, kinek köszönheti, hogy megélheti ezt a napot, ki lenne az, akinek köszönheti?

MAGDA: Egy embernek mindenképpen: Szeredás Emerencnek, aki mindent elvégzett körülöttem, ami visszafogott volna az írástól.

Párhuzamos helyszín: a kórház. Az Orvos kisorádióban hallgatja a díjkiosztást. Mutatja a kerekesszékekben ülő Emerencnek.

ORVOS: Hallgassa, néni, magáról beszélnek a rádióban.

A két helyszín most egyszerre látható.

MAGDA: Hiszen minden látható eredmény mögött áll egy láthatatlan személy, aki nélkül nincs életmű. És számomra ez a személy:

(énekel a kórossal): The winner takes it all (so the winner, takes it all)

MAGDA: Szeredás Emerenc.

(énekel a kórossal): The winner takes it all (and the loser has to fall)

A „Kórház” zenei téma indul.

ORVOS: A néni nincs jól. Csak hézagosan emlékszik. Azt hiszi, maga átjár a lakásába, és vigyáz mindenre. Az Alezredes úr naponta eljön, és úgy hazudik, mint a vízfolyás.

MAGDA: Emerenc amnéziás...? Micsoda abszurdum! Világéletében olyan volt, mint egy uralkodó, úgy szabályozta a memóriáját, ahogy reálpolitikájának megfelelt.

TIBOR: Igazságtalan vagy. Nem érted, ami olyan világos? Emerenc csak játssza, hogy amnéziás, mert így könnyebb a gondolatot elviselni, hogy ott hevert előttünk a mocsokban. Neked magyarázzam, mi a szégyene, aki ráhozta a végzetet? Kiszolgáltattad őt, holott védened kellett volna bármi áron, hisz te vagy a földön az egyetlen, akinek kinyitotta az ajtót. Júdás vagy.

MAGDA: Még Judás is?

Nem meglepődtem, hanem megrémültem attól, amire akkor ráéreztem. Nyomorult Emerenc, aki nem meri

megkérdezni, mi az igazság! Mit érzékenykedem! Ebben a darabban nincs, csak egy főszereplő. És az nem én vagyok, hanem Emerenc. Ez monodráma.

21. A hazugság

Nincs zene.

MAGDA: Jót akartam, nem úgy sikerült, ahogy képzeltem, de jót akartam. Hagyja már abba ezt a színjátékot. Ha fordítva történik, engedi, hogy elpusztuljak?

EMERENC: Persze.

MAGDA: És nem is sajnál?

EMERENC: Nem.

MAGDA: De hiszen nem tudtam volna megmenteni semmitől, akkor is kiderül minden. A férges hal, a macskák, a szenny.

EMERENC: Hát aztán? A halottnak már minden mindegy, a halott nulla.

MAGDA: Akkor meg minek a mesebeli kripta, Emerenc? Akkor megfelel a papsajt is az árokszélen.

EMERENC: Magának lehet, de nem nekem, és nem az én halottaimnak. A halott nem érez, de a tisztességet elvárja, de hát mit tud maga a tisztességről? Azt hiszi, ha dob nekem a Parlamentben egy velőscsontot, én is szolgállok, mint Viola? Nyilatkozni azt tud, de ott maradni, mikor kellett volna, ha már kirángat a halálból, elfedni a nyomorúságomat a világ szeme előtt, arra már nem futott az idejéből. Volt képe azt mondani, hogy nekem köszönheti a díját? Legalább összeszedte a szemetet? Ellátja a macskákat? Hevenyészett valami ajtót?

MAGDA: Csak egy fél lakása, az ajtó eltűnt, a macskák elvesztek - mondtam volna a legszívesebben, de most nem hibáztam.

A férjem visszaszerelte az ajtót az Ezermesterrel, ahol beszakadt, odaszegezték a gyúródeszkát, azon át nem szöknek ki a macskák. Még akkor éjjel mindent elintéztem, a súrolás ment egy kicsit nehezen, de azért sikerült. A mocskot, szemetet szétosztottam az utcai kukákba, de a túlsó oldalon, hogy ne gyanakodjék rám senki.

Úgy adtam elő, mint egy novellát. Nincs olyan idegrendszeri megrázkódtatás, ami közepén én ne tudnék fogalmazni.

A macskák jól vannak, most húst esznek, mert nincs időm főzni. Egyébként sietek haza, félek, elkap az eső.

EMERENC: Magduska.

MAGDA: A szüleim hívtak így.

EMERENC: Magduska.

MAGDA: Volt valami a szóban, valami rejtelem, titokzatos rezgés, mint az elektromosság, hersent is a szó, de nem bántón, inkább mintha szelíd burok repedne át, vagy félrehúznának egy kárpitot.

Emerenc megfogja Magda kezét. Apróra vizsgálja az ujjait.

EMERENC: Azt a rengeteg bűzös valamit? Azt a mocskos, rothadó mindent? Ezzel az ügyetlen kezével? És egyedül, hogy ne lássák? Éjszaka?

MAGDA: És akkor kinyitotta a száját, és fogatlan ínyével elkapta az ujjaimat. Ismertem a csepp harapást, az elragadtatás és határtalan boldogság kutyabeszédét. Viola szokott így harapni. Soha, sem az előtt, se később nem éreztem ilyen tapinthatóan az iszonyat és a gyönyör kettősségét.

EMERENC: Most már hazamehetek. Ígérem, hamar meggyógyulok. A csokoládét vigye el Violának.

22. A lakógyűlés

A „Lakógyűlés” zenei téma indul.

SUTU: Maga szerint mi lesz Emerencsel, ha annyira megerősödik, hogy hazajöhet?

MAGDA: Míg meg nem gyógyul, nálunk fog lakni. Járni nem tud támasz nélkül, de az orvosok biztatnak.

SUTU: Sose lesz munkaképes. Emerencnek vége, író drága, ha nem most, hát egy év múlva. Ez szolgálati lakás. Ide új házfelügyelő kell. Nem lehet Emerenc holta napjáig örökre felosztani a lakók között a tennivalókat.

BRODARICS ÚR: Tiltakozom. Én az egész utca összes lakójának nevében kijelentem, hogy nem hagyjuk el Emerencet, míg meg nem gyógyul.

ADÉLKA: Mindenki vállal valamit, eddig is ezt csináltuk.

EZERMESTER: Mit képzelsz maga? Emerencet nem fogjuk az utcára tenni.

SUTU: Ki beszélt utcáról?

MAGDA: Olyan volt, mint egy Moira. Kérlelhetetlen. És igazat szólt.

SUTU: Ha az Alezredes segít, átveszik elfekvőbe. Akár valami jobb öregotthonba is. A házat viszont gondozni kell, a havat elseperni. Az egész utcában. Hiszen az írónőnek sincs, aki segítsen...

MAGDA: A háztartás vezetésére majd kerül valaki. Jól meglesz nálunk, Emerenc szeret minket.

Sutu elneveti magát, de nem jókedvű a nevetése.

SUTU: Menjen már, csak nem képzeli, hogy odaköltözik magukhoz? Emerenc csak addig él, amíg azt hiszi, megvan az otthona. Mi lesz, ha megtudja az igazat? Akarja-e majd, hogy ellássák?

ADÉLKA: Jaj istenem, istenem!

SUTU: Jaj, Adélka, mit játszod meg magad te is, hiszen ismerjük őt, nem megy az senkihez, sehová! Ha hazajön, jól dugjuk el a fejszét. Neki a saját élete kell, az meg már nincsen.

Csend.

MAGDA: És mit javasol? Mi volna akkor a megoldás?

SUTU: Én szívesen otthagynom a zöldségesbódét, és átveszem Emerenc munkaköri teendőit. Mindent.

MAGDA: Én a Gecsemáné éjszakáját mindig Jézus szempontjából láttam. Most először jutott eszembe, mit érezhetett mondjuk János vagy Fülöp, mikor felfogták, hogy azt az embert, akitől az örökélet biztatását kapták, elárulta valaki.

Adélka felzokog.

ADÉLKA: Jaj istenem, istenem!

BRODARICS ÚR: Szégyen, gyalázat.

EZERMESTER: Van mersze jelentkezni? Pont magának, akit Emerenc feltáplált, ellátott ruhaneművel? Soha nem áruljuk el őt.

Telefoncsörgés.

TIBOR: Magda! Téged keresnek! A kórházból.

23. Az igazság

A „Kórház” zenei téma indul.

MAGDA: Az orvos keresett. Tudtam, mit akar. A kritikusok egy része ilyen: dob valami semmire nem kötelező, szelíd dicséretet, amin elrágódhat az alkotó, mint a vén kutya, akit így, koncot majszolva lőnek agyon.

ORVOS: Micsoda erős asszony! Gerontológiai csoda a fizikuma, a szelleme egyaránt, ritka példány. Tudta, hogy hályog képződik mind a két szemén? Nem? Nem baj, öregkori tünet, nem zavarja egyelőre, hisz úgysem olvas, a tévét meg látja így is majd.

MAGDA: Vártam a lövést, el is dördült.

ORVOS: Tudom, hogy elhallgatták előle a valóságot, okosan tették, sose gyógyult volna meg másképp. De most már szerintem az igazat is elbírja. Készítsék elő a lakását, mert hazaküldjük.

MAGDA: Még ne. Még nem döntöttünk a jövőjéről, a lakás úgy van, ahogy a fertőtlenítés után maradt, még gondolkoznunk kell.

ORVOS: Egy hétig még benn tartom.

MAGDA: Köszönöm!

ORVOS: Tovább nem. Mindenhez segítségre lesz szüksége, járni nem tud, és talán nem is fog tudni soha többé. Meg kell szervezniük, ki vásárol helyette, ki főz neki, ágytálazniuk is kell. Injekció, fürdetés, ágyáthúzás...

MAGDA: Mi lesz, ha Emerenc nem hajlandó senkivel se lakni? Ahogy kimondtam, érzékeltem, milyen ostobaságot beszélek. Nem hajlandó. Emerencsel ezentúl már mindig csak *történni* fognak a dolgok. Emerenctől már nem függ semmi, a halálon kívül.

ORVOS: Akkor értjük egymást.

MAGDA: Emerenc nem megy otthonba, ha megölik sem, csak haza, de hol az a haza ezentúl? Hiszen csak a szám járt megint. Mikor érek én rá ágytálazni, mosni, főzni rá, kivédeni a felfekvését? Mit csinállok, mikor el kell mennem hazulról, és mit csinál a férjem? Józsi öcsém fia nem vállalja, az Alezredes most nőszült másodszor...

Telefoncsörgés. Az Alezredes a telefontól.

ALEZREDES: Mondja el neki az igazat.

MAGDA: Én ott se voltam, én a televízióba mentem. Maga viszont jelen volt.

ALEZREDES: Csalódtam magában. Az utolsó fázisban veszíti el az önuralmát.

Én nem félek tőle. Megmondom neki.

Magda összetörten Violához bújjik.

ADÉLKA (jön szipogva): Nem engedtek be Emerenchez. Nem tudom, mi történt. Az Alezredes járt nála délelőtt. Most az ajtaján kinn a tábla, hogy nem lehet látogatni, és mikor szóltam a nővérnek, vegye át a levest, amit hoztam neki, azt mondta, vigyem vissza... Nem kéri...? Lebbencs...

MAGDA: Tehát a bárd már leesett. Indulhatok.

ADÉLKA: Jaj istenem, istenem, istenem...

Nincs zene.

EMERENC: Hány macska maradt?

MAGDA: Egy sem. Hármat megleltünk holtan, a többi elveszett.

EMERENC: Keresse tovább. Ott lesznek valamelyik kertben.

MAGDA: Jó. Majd keressük.

EMERENC: Azt hazudta nekem, kitakarított.

MAGDA: Nem volt mit, Emerenc. A Fertőtlenítő elintézte.

EMERENC: Maga eltúrta?

MAGDA: Rendeletet nem tudok kivédeni. Tragédia történt.

EMERENC: Tragédia! Ment volna fel a Parlamentbe másnap.

MAGDA: Nem én döntöm ezt el. És vasárnap már amúgy sem voltam itthon.

EMERENC: Hol járt?

MAGDA: Athénban. Kongresszus volt, küldöttek voltunk, muszáj volt menni.

EMERENC: Elment, mikor azt se tudta, megélek-e?

MAGDA: Elmentem.

EMERENC: Hát micsoda emberek maguk? Maga meg az Alezredes? Még a gazda a legtisztességesebb, az legalább sose hazudott.

MAGDA: Én író vagyok, nekem nincs magánéletem, nekem játszanom kell, mint a színésznek, akkor is, ha otthon baj van!

EMERENC: Na, menjen innen. Házat se vett, pedig, hogy kértem, és milyen kincseket szántam abba magának, gyereket se szült, pedig ígértem, felnevelem. Ha engedett volna meghalni, ahogy eltökéltem, mikor rájöttem, soha nem leszek már igazi munkára képes, a síron túlról is vigyáznék magára, de most már nem tűröm meg a közelemben. Nem tud maga szeretni, pedig hogy hittem, hogy talán mégis. Megmenteni engem, erre, ami jön? És még magához venne, el is tartana? Hülye!

MAGDA: Emerenc!

EMERENC: Menjen, írjon regényt. Mit izgulnak maguk az én sorsomon? Na, induljon. Sok a dolgom.

MAGDA: Emerenc, nálunk...

EMERENC: Maguknál! Maga mint háziasszony, maga mint eltartó! Maga meg a gazda! Na, menjen a fenébe! Maguknál egy ép ember van, a Viola.

Villámlás, mennydörgés. Viola kitolja Emerencet a kocsiban a színpadról.

24. Emerenc halála

TIBOR: Negyed kilenc.

MAGDA: Negyed kilenc.

A „Kórház” zenei téma indul.

ORVOS: Miután maga elment, Emerenc többé nem felelt semmire. Valamikor nyolc óra után azt követelte, szállítsák őt azonnal haza, körül kell néznie a környező kertekben, ahol őt az övéi várják, akiket nem ápol, nem élelmez senki. És kivetette magát az ágyból. Talán már esés közben végzett vele egy újabb embólia.

TIBOR: Jól vagy?

MAGDA: Jól. És te?

TIBOR: Nekem kutya bajom.

MAGDA: És Viola?

TIBOR: Mostanáig sírt, aztán, mintha álomból ébredt volna. És azóta nem volt egy hangja sem.

MAGDA: Viola nem ugatott soha többé. Nem örült, és nem is panaszkodott.

MAGDA: A temetésen a gyászoló tömeg akkora volt, mintha Emerencnek tizenkét gyereke és számtalan unokája és

dédunokája lett volna. Jött az Alezredes is, mögötte
rendőrzezekar játszott, és úttörőkórus énekelt.

Mindenki sírt.

Én nem tudok sírni, ha néznek.

26. Az örökség

ALEZREDES: Bemehetek magával a belső szobába? Akarja?

MAGDA: Igen.

Emerenc mitológiai lény volt, bármi lehet az örökségem.
Akármi.

ALEZREDES: Nincs mitől félni. Lépjen be!

„Az örökség” zenei téma indul.

MAGDA: Egy tizennyolcadik század végi szalonban álltam. Soha meg
nem vett házam szalonszékjének porcelánlapján
pásztorok és bárányok kergetőztek. A kis kanapé
aranylábacskái olyan vékonyak voltak, mint nagyon fiatal
macskák végtagjai. A konzoltükör a mennyezetig futott.
Alatta két aranyozott figura között egy örökóra, nappal,
holddal, csillagokkal. Az még most is járt.

ALEZREDES: Ne nyúljon semmihez, veszélyes megmozgatni. Meghalt itt
minden, csak az óra nem.

MAGDA: Nem hallgattam rá. Megfogtam a fiók gombját. És akkor a
konzol elkezdett olvadni, olyan lett, mint az arany fűrészpor,
elomlott, a figurák leestek, az óra is, a konzoltükör kerete
egyszerűen megsemmisült, lábai elporladtak, mintha valami
titokzatos preparálás csak addig éltette volna őket, míg
nem látja újra emberi szem.

ALEZREDES: Szű. Itt minden odalett. Nézze.
MAGDA: Rátenyerelt egy karosszékre, az is lerogyott.
ALEZREDES: Kitakarítottok. Elviszi az órát? Az még ketyeg.
MAGDA: Hátra se néztem, úgy mentem ki Emerenc otthonából.

28. Mindenki áruló

TIBOR: Most mit siratsz? Emerencet nem sirathatod, a halott mindig győztes. Csak az élők veszítenek.
MAGDA: Magunkat siratom. Mindenki áruló.
TIBOR: Nem áruló. Csak sok a dolga.
Szerintem egyezz meg Sutuval.
MAGDA: Soha!
TIBOR: Sutu egyenes, bátor, nem érzeleg, mint Adél, nem tétovázik, és ha munkáról van szó, ugyanolyan irgalmatlan, mint te vagy.
MAGDA: Emerenc.
TIBOR: Emerenc halott, Sutu él, és nem szeret se téged, se mást, ez a képesség hiányzik belőle. De Sutu, ha megbecsülöd, segít neked a sírodig, mert nem hozhatod soha veszélybe. Se titka, se ajtaja, és ha lesz is valaha, nincs a sziréneknek olyan énekük, amire Sutu kinyitná azt bárkinek.
MAGDA: Én minden éjjel ugyanazt álmodom.
*(a capella énekel): Állok a kapunkban a lépcsőház alján,
betörhetetlen üvegű kapu belső oldalán,
és megpróbálom kinyitni a zárat.
Kinn az utcán mentőkocsi áll.
Látom a mentősöket a kapu üvegén át.*

*Dagadt arcuknak udvara van,
akár a holdnak,
akár a holdnak.*

*Csak forog, forog, forog a kulcs.
De én hiába küszködöm.*

*Csak forog, forog, forog a kulcs.
De én hiába küszködöm.*

*Csak forog, forog, forog a kulcs.
De én hiába küszködöm.*

VÉGE